

FERRAN GARCIA SEVILLA
RAONS ESQUELÈTIQUES D'UNA PINTURA
11 juliol 2021

A Joandomènec Ros, per ...

Hola,

em dic Ferran i no vull semblar pretensions, però, si fa no fa, he après a sentir-me mort per estar ben viu al mateix temps, com el gat de set vides i tancat a la caixa amb metzina (el món?), vaig a espatlles d'un gegant que es diu creació (ciència en la versió original), penso que el centre és a tot arreu i el terme grec *areté*, superació, regeix la meua vida. Comprovo cada dia que els límits del meu llenguatge coincideixen amb els límits del meu món conegut, o per conèixer. Soc ateu, *a-theos*, no agnòstic, només adorador profà d'estatuetes divines buides i decoratives. Déus-*souvenirs*. Soc amant de la llibertat i antifeixista, defensor de les diferents identitats sexuals, sense vergonya i sense paternalisme, company de viatge dels diferents feminismes. De dubte sistemàtic i també tímid. I encara em falta per fer el millor de la meua vida.

Arribat a Barcelona des de Mallorca a divuit anys vaig estudiar humanitats a la Universitat Central de Barcelona, a la plaça de la Universitat, molt a prop d'aquí, història, història de l'art i filosofia. Molts anys després vaig ser professor a aquesta mateixa Universitat durant vuit anys i després uns altres més a BBAA. D'estudiant, a la sortida de classe, anava al Club Gimnàstic Barcelonès al carrer Joaquín Costa, també molt al costat de l'IEC i amb un paisatge urbà ben diferent aleshores, a fer lluita grecoromana. Després vaig anar a judo al Club de Judo Sant Jordi al mateix carrer on vaig arribar a cinturó negre. El primer *dan* (*dan* significa pas, esglaó) no el vaig obtenir perquè coincidia amb un examen de final de carrera.

Pretenc regir-me per la *virtut*, en el sentit més clàssic estoic, ni que sigui una paraula amb no gaire significat avui en dia, protector dels drets lingüístics dels catalanoparlants, malgrat que la llengua materna és el castellà, ja que soc un convers, però no dubto ni un segon que la llengua és l'eix vertebrador d'un poble, d'una nació, d'un Estat, i, sobretot, el nucli nodal de la interpretació d'allò que anomenen realitat. Punt, dos punts, punts suspensius. Navego com puc entre Wittgenstein i Nietzsche, intentant no naufragar en els tsunamis i trons que es formen, i algun que d'altre udol i reneç *sottovoce*. Faig tot el possible per estar al dia en qüestions de física (el concepte d'anarquisme epistemològic de Feyerabend m'ha ensenyat moltes coses), política (democràcia radical), biologia i antropologia (Wilson, Dawkins, Gould), etc. entre altres temes: estoïcisme, neurociència, budisme mahayana, Zen, Diògenes, Epicur, els il·lustrats, Adam Smith, escola de Viena, *et caetera*. Com molts. No acabariem. Soc un cul inquiet, no de sac. De la música ni en parlo, tota, tota, tota. Des de la música carnàtica tàmil del sud de la Índia del s. XVIII, Thyagaraja cantat per Subbulakshmi per exemple, fins a l'electrònica d'Alva Noto. Des del contratenor Philippe Jaroussky a música amazig de ritmes diabòlics. Tota classe de

ritmes populars contemporanis rock, dance... i les anomenades músiques del món, inclosa Mallorca. Escolto sovint hipnòtiques llargues salmòdies de sures coràniques, l'escola de muetzins d'Alep és la que més m'agrada, amb tota seguretat feta sorra avui. Intento crear espais sonors on la dodecafonía i el cant gregorià poden conviure. Una composició de sitar i clavicèmbal seria una bona opció, però de moment encara inexistent. Oïda absoluta en majúscules, doncs.

Dic, diem, tot això d'entrada i pel boc gros per mapejar una terra, una parcel·la compartida amb molts d'altres, per fer evident d'on provenen les paraules, les decisions pictòriques i les interpretacions, i també, les emocions posteriors d'aquesta pintura que avui abandona definitivament el meu estudi, la seva casa on va néixer i lliurada en adopció a l'IEC de Barcelona, en forma de donació, al cap de poques setmanes de vida. Tot el que he dit fins ara, crec, o crec que és, el meu *background* polític, cultural i estètic. Per últim, en l'apartat d'aquestes confessions agustinianes i militàncies personals, dir-vos que estic molt lluny de la nostrada foto del vell mariner, de qualsevol poble costaner de la inventada Costa Brava, de barba blanca i pipa als llavis, gorra de roba de capità, amb samarreta de ratlles blanques i blaves, versió flàccida del mariner pirata, símbol paradigmàtic casolà d'un poble vençut, pactista, diuen, per sobreviure. Lluny de les havaneres i queimades nostàlgiques colonials, Pla i tota mena de costumismes i dels estúpids i mentiders anuncis de la Damm amb el seu "mediterràniament". Per guanyar-me més enemics diré, per més que ho he intentat, que no he passat de la cinquena pàgina de "*A la recherche ...*" Temps perdut?, NO, temps guanyat! Faula apòcrifa de Marie-Antoinette davant de la multitud afamegada protestant a Versailles: "*s'ils n'ont pas de pain, qu'ils mangent de la brioche*". Soc més de la corda de Coetzee i em sento pròxim, dic, diem, dels esperits forts i abrandats de pensament i acció. I, aquí, prop a escriptors com Miquel de Palol o Jordi Cussà, entre molts d'altres. Jo també voldria abraçar el coll d'un cavall suat per l'esforç i dir-li: germà meu! Veig, veiem molts, que les fogueres a les ciutats occidentals, riques i cultes, davant de multinacionals de l'explotació, luxe i control dataístic, com Dolce&Gabbana, Gucci, Google, etc., com una llum d'esperança d'un tercer renaixement que tingui com a eixos gravitacionals l'Home i la Terra. I no la cobdícia dels diners al preu que sigui i la fam caníbal de poder. La usura, consubstancial a l'espècie, és una tradició més. Molts bancs i banquers fan les seves pròpies col·leccions d'art, amb polides obres, com per redimir-se i envernissar-se, adquirint peces que estan en el pol oposat del seu sistema de valors. Però així són les coses des de la nit dels temps.

Com vostès són persones professionals de solvència contrastada en diferents camps, seria injust que jo els "expliqués" una pintura com si lloguessin un aparell d'autoguiat a qualsevol museu. Perquè, què significa un arbre?, un nadó?, una roca?, un peix abissal?, una revolució?, doncs com ja saben depèn de l'aparell o model que utilitzem per extreure coneixements i dels seus interessos i pors... Per tant, em limitaré a obrir portes d'entrada i, si decideixen traspasar-les, vostès mateixos amb la seva pròpia llibertat interpretativa, interpretació automàtica i inevitable per altra banda: mirar ja és interpretar, d'altra manera no veuríem ni reconeixeríem res. Però em temo que hauran de fer el traspàs sols, el de la porta (i l'altre d'altra banda), que mai va existir i mai va estar tancada. No es tracta sols de mirar una pintura, sinó ser conscients que la pintura també ens mira. Compta amb el que passi, perquè podem veure'ns com autèntics estúpits! No ofereixo cap solució ni alternativa. No dic el que s'ha de fer, i això és el més atractiu, l'abandonament del que mira a la seva pròpia deriva de sabers. No ofereixo ni ponts ni àncores, sinó un miratge de llibertat. Pensin que si féssim un forat a la tela, apareixeria el mur, però això no seria cap porta d'entrada, més aviat simplement un forat, i la nostra mirada s'estavellaria contra

una paret, de la qual ja tenim força informació si observem les zones que estan més enllà del límit de la pintura. *Limes*, un altre concepte interessant. Crec que el millor que puc fer és oferir-los la meua mà per tal d'iniciar per a vostès, i visitar per a mi, el viatge que he realitzat en tres setmanes de juny del 2021. Per cert, la pintura es diu "Truc 13" i té 250x300 cm de mides en el sistema mètric decimal, i és la posterior a "Truc 12" i l'anterior de "Truc 14" que ja li falta molt poc per donar-la per esgotada i convertir-se en un altre fòssil (in)quiet i silenciós xarlatà. La música només existeix quan l'interpretem, el mateix amb la pintura.

Tampoc vull pecar, o sí, de superb amb la següent anècdota i amb la resposta primera i preconscient que li vaig donar al president Ros al seu despatx, on també hi era en Jaume Reventós com el meu introductor. Quan el president en va dir: Ferran, m'agradaria que fessis una pintura per l'auditori, però tens poc temps, un mes i mig, perquè el meu mandat acaba a finals d'agost d'enguany! Jo, sense pensar-ho ni un segon, li vaig contestar: Joandomènec, moltes gràcies per la confiança, però si Händel va escriure *Messiah* en quatre setmanes, jo també puc! I en realitat no varen ser quatre setmanes sinó tres exactes, de l'1 de juny que vaig començar a fer el projecte a l'ordinador al 27 de juny de 2021 que vaig considerar que estava acabada.

Ens trobem a l'auditori de la Casa de la Convalescència, no oblidar això, a la Sala Prat de la Riba, que m'han dit que és el Sancta Sanctorum de l'IEC, les parets del qual estan plenes de memòria de totes les intervencions de què ha sigut testimoni. Parets amb bosons plens de sentits i interpretacions, d'idees originals i lluminoses, i també de bajanades de fuga caducitat. També estem davant d'una pintura de la meua autoria, convivint amb una altra, de dubtosa qualitat, en la que reconeixem La Mare de Déu de Montserrat i uns quants àngels allà per les altures i alguns escolans piadosos resant en acte de submissió, demanda i joia, d'autor desconegut i que va entrar en aquest edifici el 1931, i que mesura 250x160 cm. Compartim almenys un punt en comú, els 250 cm, ves per on! El bust del creador de la Mancomunitat, al bell mig, és l'àrbitre d'aquest imaginari partit de tennis. Per a mi, això, sí que és una novetat, acostumat com estic a tenir al costat els més variats artistes als museus. La meua pintura no deixa de ser un bastidor de fusta amb una tela de lli emprimada amb guix i tensada com un tambor que sona i ressona i fa vibrar l'aire, i una sèrie de colors fets amb pintura acrílica amb una certa, i primitiva i volguda intenció, ordre, interacció, etc. Pintura posada amb les mans físicament, sense intermediaris, ni instruments de pals amb pèls lligats amb un cordill, o quasi. No és res més que això, una superfície per a ser mirada com qualsevol altra, com els líquens d'una pedra a la vora d'una cataracta, com els porus d'una pell fosca, com l'asfalt d'una autopista recremada pel sol, com els flocs de neu caiguts sobre una guineu morta fa mesos, etc.

Si estem parlant d'una superfície cal mirar-la, doncs. Deixar *flanèjar* la mirada per cada un dels seus racons al mateix temps que sobre tot el conjunt. I esperar que el nostre propi cos respongui amb alguna de les sis emocions bàsiques conegudes. No hem de fer res, o tot. Perquè la simple mirada ve carregada de tota la nostra història personal, tòpics apresos per simplificar la nostra resposta o, al contrari, plena d'impulsos propis del buscador de sensacions, o de la felicitat i neguit del rastreig del caçador neandertal que encara es passeja pel nostre hipotàlem. Amb la simple mirada, es posen en funcionament tots els mecanismes genètics i epigenètics que portem a la motxilla. Però ens és obligat, en desplaçar-nos per la superfície, caminar amb peus de plom, és un dir, més aviat com un insecte sabater (*Gerris lacustris*) sense enfonsar-nos, sense trencar la delicada tensió de la superfície de l'aigua. Caminar miraculosament.

Sí, cal mirar-la, la superfície. Un cop d'ull em temo que no seria suficient. A la superfície de les coses poden passar molts fenòmens interessants, tant en una mitocòndria cel·lular com a la membrana d'un tam-tam. Sí, cal mirar la superfície. Anar i venir. Venir i retrocedir. Retrocedir i saltar. És com si estiguéssim surant a la superfície del mar, fent el mort plàcidament o intentant pujar a la pastera sobrecarregada, tenint tot el cosmos sobre el nostre coco, i profunditats que van des del blau maragda a la negror més esfereïdora. La superfície d'una cosa pot ser la profunditat d'una altra, i no és un simple joc de paraules. Els neuròlegs ens mostren com el pensament es fa a la superfície del cervell, reclutant zones pròximes i rebutjant d'altres. Els pensaments, fixos o plàstics, no resideixen a una zona concreta de la nostra massa grisa, sinó que activen una quantitat immensa de neurones i zones en un sentit o un altre (William S. Cavin *et alia*).

Aquest trajecte per la superfície de la pintura és similar al d'una formiga exploradora que s'endinsa per nous trajectes en la cerca d'aliment. En el nostre cas, aliment immaterial, intangible: valors i emocions. Camins que una vegada comunicats seran tornats a ser trepitjats per una munió de germanes d'espècie com si fossin cartes de vol aeronàutic. I policies que vigilen que ningú surti del seu rol assignat. Les formigues exploradores roden per la superfície d'un mapa desconegut, les segones no, perquè ho fan per rutes ja pautades i familiars. Les primeres, les exploradores, l'últim que necessiten són anestèsics, a les segones només els hi cal la rutina. Les primeres, les rastrejadores, no estan lliures de perills, petits forats o abismes, depredadors, etc., les segones només necessiten seguretat, o la sensació de, només fe i redundància, en el millor dels casos. Les primeres, les pioneres, compleixen el somni de Sloterdijk quan diu "en realitat no són els déus els que ens falten, ells no són més que grans simplificadors: el que falta és un art de pensar que ens serveixi per orientar-nos en un món cada vegada dotat de major complexitat. El que ens falta és una lògica que fos suficientment poderosa i dúctil per començar a acollir la complexitat, l'absència de la definició última i la immersió".

Seguint amb les paraules de pensadors que m'apassionen, i empresonen també, Wittgenstein diu que la filosofia, i jo ampliaria el terme a tot pensament creatiu, és l'escala que es llença després d'haver pujat. Sovint passa que oferir llibertat a algunes persones, en aquest cas llibertat d'interpretació, és com matar-la, perjudicar-la, perquè necessita que la guïïn, puix que està ensinistrada per seguir, no per per-seguir una voluntat pròpia de major emancipació. De facto, li llances napalm des d'un dron i els converteixes en un pollastre a l'ast de diumenge, de diumenge d'abans. La Boëtie, gran amic de Voltaire, ens recordava que "els tirans són grans perquè nosaltres estem agenollats". I Voltaire tampoc es quedava curt quan escrivia que "els que us poden fer creure absurditats, podem fer-vos cometre atrocitats". *S'il vous plaît*, François Marie, torna...! Ergo aquí tenen una altra poderosa raó per negar-me a fer de cicerone d'una obra de la meva autoria, per més INRI, de les meves autories, perquè per les meves mans han passat, i passen ara, multitud d'autors que han format, i transformen contínuament, el meu pensament i, per tant, les meves accions, el meu *ethos* o *karma*, segons vulguin. D'interpretacions en l'art anem sobrats, i sobretot després de la irrupció, disrupció més aviat, popular del relativisme cultural, nefasta ideologia neoliberal, o il·liberal, com es diu ara.

En alemany existeix un terme, *umwelt* (entorn, ambient), que fa al·lusió al món més pròxim que podem conèixer al voltant nostre a partir dels nostres propis sentits, sense utilitzar cap instrument d'ajuda, sigui una lupa, llibre o Internet mateix. El coneixement d'aquest món immediat ens ha bastat per a sobreviure des d'un punt de vista personal i

reproductiu des del Neandertal. També ha sigut suficient per entreteixir una cultura tradicional de conservació, i així continuem en molt d'aspectes. Però avui sembla insuficient, impropï, per la pervivència dels éssers humans, excepcions a part. Aquesta petita àrea de món, la podríem anomenar simplement tradició, cultura heretada, un fòssil, una resta, en el seu doble sentit, una relíquia per adorar i també per sobreviure. Una de les primeres lleis de la tribu, una voluntat de poder. *His master's voice*. La tradició i els rituals heretats controlen el nostre entorn mitjançant baules pròximes: educació, familiars de l'estol, amics, opinadors, etc., perquè res es mogui. Tradició, segons l'entenc, com amulet de la identitat d'alguns, com a veritat revelada i obligada, com a caserna de la por, i, quasi sempre, com a manilles de la inquietud i curiositat exploradores. Tradicions i costums socials, moltes d'elles plenes de verí, també formen part d'allò que anomenem cultura, entesa com un entramat complex de símbols, pràctiques, rituals, etc. De la tradició es poden dir moltes coses, que és un invent, però això no és cap problema, i també que és el refugi perfecte per als covards d'esperit, una miserable zona de confort, que dona l'esquena a nous coneixements i actituds, que ens encadena al zombi i ens prohibeix la transparència calidoscòpica del diamant. Local climatitzat en tots els sentits. A voltes pitjor que el gas sarín i el poloni junts. Pot arribar a ser tan frustrant com arribar al paradís a trossos i no trobar cap hurí.

Tots volem pertànyer a un grup, a un club, sigui de futbol, amics, família, professió, ideològic, religió, tendència, racial, gènere, etc., i ens pensem que és el millor grup possible perquè és el de la nostra elecció. Aquest sentiment de pertinença a una comunitat ens reforça la sensació de seguretat psicològica i de seguretat real, de tipus tribal, que ens ofereix la disponibilitat d'ajudes internes. Però tots sabem que hi ha grups millors que d'altres si posem com a mesura el bé comú o la vida bona. També sabem que hi ha grups i individus que són simplement tòxics i d'altres que ni de lluny. Cal triar allò que més s'acosti a la nostra naturalesa.

Tradicionalistes, no sortiu del forat perquè al·lucinaríeu! Dones i homes conservadors d'allò que periclita!, d'explicacions ja n'estem tips!, el que volem molts, són preguntes pertinents als nous reptes de la humanitat, tan nombrosa ja i tan inhumana. Please, *don't block up de hall, 'cause times they have changed*. La tradició immobilista de pensament i acció és una actitud vital, és com un passadís cònic, vist pels que no ho són, que al final et quedés clavats i no pots avançar més, lligat com un ocell. La tradició immobilista és un xacal ontològic, una forma petrificada de pensament, una espècie de trilobits juràssic però sense bitxo.

L'immobilisme es manté perquè afavoreix certes conveniències, i si adopta la disfressa de canvi és perquè tot continuï igual, és una qüestió de poder. De la tradició imposada, individual o de clan o social o estilística tant és, cal mirar les idees de fons, no les formes ni els rituals. És una voluntat de poder tribal, bàsica i primera, primitiva, salvatge, familiar. És una bèstia, sifilítica, carnissera i ridícula, que és menja tot el que va contra seu, començant pel proïsme, raptant-lo en favor del seu propi interès que no és altre que el seu control. Troglodita hostil. Moltes vegades ho fa amb paraules suaus, les pitjors i més letals, amb amor, amb la intenció d'eliminar la trempera de persones, coses i relacions. Els esperits conservadors, acomodaticis, es caracteritzen per no oferir resistència davant d'una retallada de llibertats, llibertats tan durament aconseguides. Ruptura és el seu antagonisme. El pensament tradicional estancat, raonament amb gaiato, vinculat a actituds polítiques concretes, més aviat conservadores, però no sempre, ens posa el cotxe en punt mort, no podem anar ni cap endavant ni cap enrere i, per descomptat,

anul·la les velocitats. Aquesta metàfora aviat quedarà en l'oblit amb els cotxes automàtics generalitzats. Les ànimes dels costums paralítics continuaran movent-se en cotxe elèctric, passant les comptes del seu rosari putrefacte però amb crucifix d'or. Canta, oh Musa!...

Però no té per què ser així, la tradició immobiliària la podem descongelar i reinterpretar les lectures a l'ús canviant les relacions que tenim amb ella, sobretot, anant a les arrels dels seus inicis i perquè. Tot tendeix a l'immobilisme. Res es mou si no té una força contrària. Com ens mostra la ciència cognitiva, els arguments només serveixen per al ja convençut, no per al que parteixen d'especulacions emmirallades de fe o interès. A la cultura tradicional, podem hibridar-la, empeltar-la, canviar-li una seqüència genòmica del seu ADN, un CRISPR imaginari, un talla-enganxa cultural, o, simplement, decapitar-la, si es converteix en una llosa que ens impedeix divagar per altres camps o vol centralitzar òrbites caòtiques. Els centres de poder reals de la tradició immobiliària estan sempre a l'ombra, invisibles, actuant sense violència aparent. Podem descomprimir-la, sent més suaus. El bon gust i els bons costums destrueixen tot allò que va en contra seva: la novetat creativa, l'esperit crític en una reacció en cadena. Picasso, en un acte d'afirmació poderosa va dir: fes-ho lleig, ja els hi agradarà!, o quelcom de similar. Homer no hauria dubtat de definir aquests mots com "paraules com a fletxes".

Seguint aquest argument, espero que a molts de vostès no els agradi aquesta pintura. El gust personal és un carreró sense sortida, un camí tallat, un final de recorregut. Si no és així, enhorabona!, perquè tenen molt de camí per endavant per gaudir i conèixer. Tenim l'oportunitat de evolucionar d'homens civilitzats a bàrbars, vist que l'evolució contrària sembla que no és més que un irònic oxímoron. Contràriament a l'opinió general, no són els pintors, sinó els espectadors que fan les pintures.

Però no tots els camins condueixen a Roma. En el fons, la tradició i els seus rituals no són més que unes determinades interpretacions encarcarades, deshidratades i inventades en algun moment per determinades persones amb determinats interessos. Pel que a mi pertoca, l'observo com herència i, al mateix temps, amb desconfiança, la pròpia com la d'altres parts del món. També ho faig amb tots els creadors que m'han precedit, perquè som, jo, tu, ell/a+, nosaltres, vosaltres i ells, només una baula en l'esdevenir nòmada de l'*Homo sapiens sapiens*. El que mai faig és saquejar-la, com és comú en molts artistes occidentals, d'ençà que Picasso, ves per on de nou, va aixecar la veda i ho va fer a dojo amb l'escultura africana, molt després que el robatori de matèries primeres ho fessin per la força i violència cruel moltes potències europees, i que encara continua pel nostre benestar occidental.

De la pintura que parlem m'agrada pensar que és una pintura en estèreo. Per un canal sonen els aguts, la il·lusió, i per l'altre els greus, el dolor físic que pateixo a causa d'una hèrnia discal, i, entremig, un derivat sintètic de l'opi, el tramadol, que va actuar com a llimbs. Nirvana prêt-à-porter. Però en fer-la he tingut una gran ajuda, Bach i molts més m'ajudaven a teixir un complex contrapunt entre el trànsit eufòric i la contemplació rehabilitadora. Espero que no es noti, perquè les circumstàncies del creador poca cosa tenen a dir referent al resultat final. Tenim exemples històrics en tots els sentits, a favor, en contra o simplement els que no coneixem.

Odio descriure una pintura, fer allò que diuen "explicar", perquè tinc la sensació que l'únic que estem fent, per més enginy que posis a l'empresa, és una descripció amb un *Pantone* a la mà, o indicant la longitud d'onda de cada color. Explicar una pintura, i per

extensió, qualsevol obra d'art, és com pretendre il·luminar la lluna nova, per veure els cràters, amb un lot. És com fer arqueologia a la inversa. Però avui ho faré amb molt de gust, malgrat que continuo pensant que l'art, la creació en qualsevol camp, no s'entén, sinó que es connecta de cop, s'agafa a l'aire instintivament com si fos la pedra d'una fona. I val més que així sia per tal de no veure el teu cap partit en dos. I ens fa renéixer una i mil vegades de les nostres pròpies cendres, d'allò que un dia va cremar i que ara només és caliu en el millor dels casos. Ens manté vius. Hi ha coses que es miren i d'altres que es veuen, hi ha de reconeixibles i d'altres que no, relacions possibles i impossibles. Altres simplement que no estan al nostre abast.

Aquesta és una altra situació nova per mi, no soc un escriptor ni un actor ni un jove artista que ha de fer *bolos* a cada llibre o pel·lícula o expo, per sort, explicant que ha sigut un equip meravellós i una experiència inoblidable. Em situaré en la meva condició de mort i endavant les atxes! Però el que no seré és políticament correcte, actitud nefasta si vols tocar les cordes internes dels que t'escolten ja badallant. D'entrada: no són suficients les bones idees i les intencions dels autors. El meu esforç va dirigit a deixar-los en un mar de dubtes, amb interrogants impertinents, més dels que ja tenien abans, quan varen veure la pintura per primera vegada, i no gosaven fer-los explícits ves a saber per què. Intentaré posar-los davant de la malparida cruïlla kantiana entre saber i creure. Per tant, no creguin res del que digui, començant des d'ara, només ocultant les coses puc aproximar-me al que puc dir, al que el llenguatge em permet dir. Pot semblar paradoxal, però no ho és. Fer desaparèixer el llenguatge de deducció lògica per introduir-nos en un núvol erràtic de possibilitats, per a després, de nou, fer reaparèixer la paraula. Explicar significa etimològicament “desplegar” alguna cosa que estava plegada, oculta, *ex indica cap a fora*, fer veure quelcom que estava amagat, desvelar un nou territori.

En primer lloc i en el meu nou paper de rapsode, els comunico que el més significatiu, des del meu punt de vista, d'aquesta pintura és allò que no es veu, allò que està colgat. Tot el que els nostres bastonets oculars perceben, ara, ja en parlarem si s'escau. I quan parlo d'allò que no es veu no em refereixo a les invisibles interaccions entre els elements visibles, formes, paraules, colors, metàfores, contagis significatius, llenguatge il·liatiu, etc., sinó literalment i prosaicament em refereixo a tot allò que no està disponible a la vista, però que hi és, vivint soterrat sota la primera capa superficial de pintura blanca que coneixem popularment pel nom de fons pictòric. Ja he esmentat abans que el fons pot ser la superfície d'una altra cosa segons la mesura triada. Però aquest tema no és per tractar-ho aquí.

Ben mirat, repetiré l'experiment de Newton en un altre ordre de coses. Les idees arriben dels llocs més insospitats. Els principis que circulen habitualment en una bombolla poden ajudar a resoldre o dissoldre “misteris” en una altra bombolla molt allunyada i tot de la primera. Però sense oblidar que les preguntes que ens fem d'un conjunt, les podem repetir idèntiques en una part menor d'aquest mateix conjunt disseccionat. I així indefinidament. La suma de les parts en alguns casos, com és el que ens ocupa, no fan el total. Crec que no és el camí, que hi ha d'altres més adients, i ardents, però que tampoc és el lloc aquí. Newton amb el seu famós prisma va separar un únic raig de llum en un feix multicolor, en un arc de Sant Martí. Després, en el seu *experimentum crucis*, i amb l'ajut d'un segon prisma, els va tornar a ajuntar una altra vegada en un únic raig blanc de llum. Blanc com a suma de tots els colors visibles per l'ull humà. Blanc, arc de Sant Martí, blanc. Separar per refer. Ara jo soc el prisma newtonià.

El primer que vaig fer quan tenia la tela tensada com un arc i recolzada a la paret va ser agafar un llapis i començar a dibuixar tota mena de coses que em passaven pel cap sense cap mirament, prioritat, temps o lloc. Arbre, arma, pedra, geometries, pell, bèstia, parany, planeta, aixeta, microbi, les terrorífiques mandíbules d'un ditropodon, fins i tot un paisatge japonès amb riu i bambús... i així anant fent. A vegades un subjecte a la vora de l'altre, altres en superposició, al revés, desdibuixat amb la punta dels dits, agregats, empeltats, trossejats, un tema damunt l'altre fins a aconseguir una massa de línies irreconeixibles, una troca i teranyina de línies que era tot i res al mateix temps... Tenia espai i temps, tot un dia de precreació, recreació i procreació, vint-i-quatre hores abans que sortís del no-res la gran explosió programada del projecte, o similar. D'aquests dibuixos a llapis no en vaig fer cap foto, no fos que algun dia sortís alguna per qualsevol raó i acabés a una presó espanyola. Aquesta pintura és un *pentimento* gegantí, però no pel penediment sinó per voluntat pròpia. Tota una experiència de funcionament turbo dels neurotransmissors. Experiència fàcil de fer donat que un paper i un llapis són suficients i amb molts beneficis de tota classe, factible també de múltiples altres formes, amb paraules, fotos, arxius, records, etc. ESBORRAR.

L'endemà vaig arribar a l'estudi i de forma automàtica em vaig canviar de roba, vaig obrir el bidó de blanc, vaig agafar una brotxa gran i el vaig pintar tot de blanc una altra vegada. Va tornar al principi. No va quedar ni rastre, ni branquetes trencades, ni olor d'altres animals a les fulles, ni petjades plenes d'aigua de la rosada nocturna, res de res, cap rastre del dia precedent, intentant no deixar ni un de propi per tal de no ser trobat i devorat. El dia anterior ja havia complert la seva missió d'alliberar-me de la por que sentia dos dies abans de començar a disparar la fletxa, evidentment, sense arc i sense fletxa. Com un arquer zen, sense ser-ho i sense merèixer-ho. Tot, una altra vegada, passant a la superfície del meu cervell. Després vaig convertir la superfície de la tela en una gran quadrícula amb l'ajut de sis cordills negres que varen fer aparèixer setze quadrats menors. Aquesta quadrícula es corresponia proporcionalment amb la quadrícula del projecte de la pintura fet a l'ordinador, com treball habitualment, de la mateixa forma que un arquitecte treballa amb plànols, però amb major poder de canvis. En acabat d'això vaig començar a pintar amb les mans, també com és costum, tenint una impressió de l'arxiu del projecte sempre a la vista. Cada cosa al seu lloc amb el seu nom, rampells a part. I després de vint-i-un dies, el triple que Déuostrosenyor quan va crear tot el visible i invisible, va finalitzar el viatge. Ara està aquí davant de vostès per al que vulguin, treure'n suc agredolç o llançar-li un preservatiu ple de tinta xinesa.

Abans de finalitzar, sí que hi ha alguns marcadors, els més evidents, que m'agradaria destacar, en una explicació per a cecs, també per a mi mateix, perquè la primera pintura, la de les coses a llapis i després emblanquinada i colgada, continua oculta, invisible, per sempre més.

En primer lloc es pot percebre, així de conjunt, una superfície amb paraules cridaneres en grec clàssic, oh!, *graffitis* pels carrers de la *polis*! Aquestes paraules tenen la seva traducció al costat. Només n'hi ha una, *areté* (superació) que no té la seva translació. Més o menys al mig veuran una línia allargada de punts que simulen una barca, la proa de la qual està amarrada a l'Ossa Major amb la seva Polar, El Carro que tira, sense cavall a qui abraçar. Aquesta nau és una barca solar que salpa i navega per la Terra i l'Espai, com a les mitologies egípcies clàssiques, marcant el curs del dia i la nit, de la llum i la foscor, l'aurora i la borrassa que l'oculta. Aquesta barca transporta tres sols. El més gran és multicolor il.luminant el món des de diferents perspectives i mètodes. El segon sol, sobre

aquest primer, conté els colors del nostre globus terraquí, blau (aigua i cel), verd (plantes) i marró (terra). Aquests colors no estaven previstos a la maqueta primera del projecte i els vaig canviar perquè en aquell moment estava llegint el llibre “*Cal que siguem masovers del món*” de Joandomènec Ros que ell mateix em va regalar i em va semblar oportú. El tercer sol, el més petit és un simple cercle vermell buit, un buit incandescent. Què serà? Perquè està aquí? Aquests tres sols estan col·locats a la tècnica castellera o de circ. També emeten radiacions que ens penetren, o poden fer-ho. És per tant, una pintura de solstici d'estiu, de zenit màxim.

Un altre punt significatiu està a la part baixa de la pintura, a mà dreta. Una massa ondulant de color vermell. He volgut que sigui el símbol de la nostra mar Mediterrània, vermell de sang de tants conflictes i tomba vergonyosa immensa submarina de tanta gent de color de pell i costums diferents dels nostres. Just damunt hi ha la paraula *fos*, llum, fotó.

Un segon marcador evident són les paraules escrites en grec clàssic: ètica, història, caos, Argos (gos d'Odisseus), eros, abisme, política, art, ciència, llum, voluntat, poble, paraula, vida, poesia coratge i superació. Paraules totes elles escrites en tons ardents i cridaners. Són només paraules a vegades més plenes o més buides de contingut segons les èpoques i les persones. És un llistat que permet i convida a fer totes les combinatòries possibles i impossibles.

El tercer i últim marcador que m'agradaria visualitzar és a la popa de la barca. Paraules escrites a llapis de totes aquelles coses que anaven passant i sortint pel meu cap en aquestes tres setmanes. Només n'hi ha una que és inventada: *mofrim*, i que no significa res, o sí? Podem emplenar-la de significat? Paraules com destí, dogma, poder, bellesa, Odisseu, Ahab, *donec perficiam*, joc, dignitat, tortura, etc. En aquest grup de conceptes vaig cometre una falta ortogràfica en el mot travessia que el vaig escriure amb una sola s. Justament en aquesta paraula que suggereix tantes coses en les quals jo mateix em veia involucrat. Va ser l'únic moment del procés d'aquesta pintura en que em vaig sentir vigilat. Ho vaig corregir immediatament perquè en una pintura per l'IEC era imperdonable. Però al mateix temps en vaig recordar de l'estiuejant de Sils Maria quan escrivia que “em temo que no ens desfarem mai de la idea de Déu perquè encara tenim fe en la gramàtica”. Hores d'ara, em penedeixo d'aquesta correcció amb SS. Les aventures d'Odisseus i Ahab avui passen al Camp de la Bota i a la Creu de Pedralbes, al metro a les cinc de la matinada i a qualsevol lloc, urbà i rural, a qualsevol hora, ets pots trobar amb una aprenent barroera Circe o algun miserable novici Polifé. Com sempre.

Acabant amb el tema de les paraules, a l'extrem oposat d'aquest conjunt, a dalt a la dreta d'aquesta pintura, pràcticament tocant el límit, es pot llegir, de baix a dalt, BIG BANG-BIG BAND.

Un moment d'inflexió, que em va generar un cert temor, va ser el moment de realitzar aquestes tres grans X blanques en el terç superior de la pintura. Pràcticament ni es veuen, però eren un intent, una mica *kamikaze*, de tornar al principi, tornar al blanc que va colgar la primera i veritable pintura, la dels dibuixos a llapis. Però només varen ser unes hores de caiguda, perquè em vaig treure a mi mateix la targeta vermella. Els regalims generalitzats per tot arreu són una metàfora de la construcció i destrucció simultànies. També hi ha un polígon, un hexàgon imperfecte en gris clar tendent a la desaparició. És un detall una mica depre i l'he posat en record del gravat d'Albrecht Dürer “*La melancolia*”, en el que es veu un àngel pensatiu i trist amb tot d'instruments de mesura i

de feina, i en el que és ben patent també una escala i un poliedre amb un costat en forma hexagonal. L'he volgut recordar com la impossibilitat de la perfecció. De l'escala wittgensteiniana ja hem parlat, del prisma de Newton, també.

També hi ha, en aquesta pintura que intento sobrevolar, una alfa i una omega dibuixades a llapis, més aviat invisibles, sota la paraula abisme, i també una mosca que va tenir la bondat de parar-se a descansar una estona sobre la superfície mentre jo simplement observava. Si jo fos jardiner, per exemple, d'un jardí zen, ejacularia en ell cada dia, abans de plegar, com a acte d'agraïment per la seva bellesa.

Aquesta pintura s'assembla als 10 Manaments laics, però no versió Hollywood, que per tot arreu es vulneren. Molts creiem que cal recordar-los de tant en tant, ni que serveixi de poc. Déu me'n guard de semblar moralista, ni moralitzant, perquè no ho soc.

He dit abans que no creguin els que els hi dic, perquè, ara que recordo, no sé si la primera pintura a llapis va ser real o la vaig imaginar o és una estratègia més de seducció. No sé si falsejo les coses ara o quan somiava, però no en el sentit d'allò tan gastat de què "és quan dormo que hi veig clar", ni de lluny, ni de molt juny. Em refereixo només a aquest concepte del somni com a clarividència, tan típic d'una època, sovint malsons. Simplement, en el meu cas de manca de memòria, són ganes de fer mal, de crear desassossec, d'evitar donar les coses per ja sabudes, *c'est tout*. No sé si menteixo ara o quan mentia, o quan mentia dient la veritat.

Fins aquí han arribat les raons esquel·ètiques d'una pintura per l'IEC. Totes aquestes notes les he escrit al cotxe, anant i venint de l'estudi, a l'espera dels semàfors, i m'han costat un parell de multes, *porca miseria...*

Aquí tenen una taula parada amb un munt d'elements de diferent digestió perquè vostès mateixos es facin el plat combinat que més els agradi. Tenen infinites combinacions possibles. No hi ha gaires salses, i millor.

Moltes gràcies. Crec que la Rosa Franquesa ha preparat aquí fora uns aperitius i begudes reals que ens són familiars, menjables, digeribles i defecables sense problema.

Aquest cap de setmana, per mor d'escriure aquestes pàgines, no he pogut collir figues i se les estan menjant els ocells i les garses. Que els faci bon profit i que a més a més escampin les llavors ben lluny i insemnin nous territoris.

